

راديو رسانه‌های همچنان جذاب

گفت‌وگویی صمیمانه با مرتضی صفری

مدیر کل صداوسیما مرکز زنجان

مرتضی صفری در طول سال‌های خدمت خود در سازمان صداوسیما مسئولیت‌های متعددی داشته است. بسیاری از مدیران موفق مانند او ابتدا از واحدهای صفا آغاز کرده‌اند، او به‌عنوان یک تهیه‌کننده در زمان خدمت خود در مرکز ارومیه برنامه‌هایی مفید و جذاب را تولید نمود که هنوز هم می‌توان برخی از آنها را در زمره آثار با ارزش سازمان قلمداد کرد، همین تلاش و کوشش باعث شد تا پس از مدتی به‌عنوان مدیر تولید صدای مرکز ارومیه مشغول به کار شود و با قابلیت‌هایی که داشت در نهایت به معاونت صدای این مرکز ارتقاء یافت.

آشنایی کامل صفری با رادیو و ویژگی‌های آن به همین دوران بازمی‌گردد. او تحول بزرگی در برنامه‌های رادیویی مرکز ارومیه ایجاد کرد و توانست مجموع مخاطبان رادیو را در دوران خدمت خود ارتقاء چشمگیری ببخشد.

صفری پس از این دوران به‌عنوان معاون صدای مرکز مهاباد و سپس به‌عنوان مدیرکل این مرکز منصوب گردید. در مهاباد او که با ویژگی‌های قومی، زبانی و مذهبی مردم خونگرم و دیندار این منطقه آشنایی داشت، در جهت جذب مخاطبان بیشتر برای رادیو و ایجاد تنوع در ساختار و محتوای برنامه‌ها مطابق با نیازها و سلیقه ساکنان این منطقه تلاش بسیاری کرد که آثار آن باقی است و اینک مرتضی صفری به‌عنوان مدیرکل صداوسیما مرکز زنجان در حال خدمت است. او دارای مدرک کارشناسی ارشد مدیریت دولتی است و سال‌ها به‌عنوان مدرس در دانشگاه امام حسین(ع) و دانشگاه پیام نور به تدریس پرداخته و حتی سمت‌های اجرایی دیگری مانند مدیرکل تربیت بدنی استان ایلام را نیز تجربه نموده است. برای ایشان و تمامی همکاران عزیز و گرامی در صداوسیما مرکز زنجان آرزوی سلامتی و توفیق داریم.

محمد مهدی لیبی

سوم، «سرعت انتقال پیام به‌طور سریع» است، چراکه انتقال پیام در رادیو، سریع‌تر از تلویزیون و مطبوعات اتفاق می‌افتد و از این وسیله می‌توان در بسیج عمومی، هنگام بحران‌ها و نیز اطلاع‌رسانی استفاده کرد؛ چهارمین ویژگی اختصاصی، «وسعت دامنه انتشار امواج رادیو» است که تقریباً در هر نقطه‌ای از جهان قابل دریافت است. پنجمین ویژگی «ارزان بودن» و نیز «عدم نیاز به ابزار و امکانات پرهزینه تولید و پخش» و در نهایت «تحریک قوه تخیل و شرکت فعالانه ذهن مخاطب در ساخت واقعیت» و ... است که از ویژگی‌های برجسته اختصاصی رسانه رادیو هستند.

از مثال‌های بارز انطباق رسانه رادیو با دنیای امروز، قابلیت راه‌اندازی و پخش رادیوهای اینترنتی است که بسیاری از مخاطبان فضای سایبر را می‌تواند به‌عنوان مخاطبان بالقوه خود همراه داشته باشد. در حقیقت با پیشرفت‌های فناوریانه امروز، ارتباطات رادیویی تنها به سیستم‌های پخش و برنامه‌های نرم‌افزاری برای دریافت امواج رادیویی محدود نمی‌شوند، بلکه رادیو از نظر سخت‌افزاری نیز شکوفا شده و این چالشی را در برابر رادیوهای سنتی ایجاد کرده است. امروزه هر ابزاری که قابلیت اتصال به اینترنت را داشته باشد، می‌تواند یک رادیو باشد. رادیوی اینترنتی همان رادیوی قدیمی است که در لباسی از جنس فناوری‌های ارتباطی ساخته و پرداخته می‌شود. ویژگی منحصر به فرد رادیوهای اینترنتی این است که همه افراد با هر سرمایه اولیه‌ای می‌توانند یک ایستگاه رادیوی اختصاصی طراحی کنند و

یکی از نکات مهم در سیر تطور رسانه‌ها، میزان انطباق کارکردهای این رسانه‌ها با اقتضائات زندگی مدرن است. در این خصوص رادیو در صورتی که کارکردهای خود را با بستر تحولات فناورانه موجود در دنیای مدرن منطبق کند خواهد توانست به حیات خود ادامه دهد و این مهم نیز، تاکنون اتفاق افتاده است؛ چراکه با وجود پیشرفت‌های فناورانه و ظهور رسانه‌های مدرنی همچون اینترنت و شبکه‌های ماهواره‌ای، رادیو همچنان ابزاری قدرتمند و تأثیرگذار در عرصه اطلاع‌رسانی و تفریحی-سرگرمی است. البته در عصر جهانی‌شدن ارتباطات، هر چند رسانه‌های متنوع و متکثر گسترش یافتند، اما برخی از ویژگی‌های خاص و منحصر به فرد رادیو، این رسانه را همچنان جذاب و منطبق با کارکردهای دنیای مدرن کرده است. از جمله مهمترین ویژگی‌های اختصاصی رادیو، اول «قابلیت حمل راحت» است که به راحتی از نقطه‌ای به نقطه دیگر قابل انتقال است؛ دوم، «عدم تداخل شنیدن رادیو با دیگر فعالیت‌های روزمره» است. به‌طور مثال می‌توان هنگام رانندگی، خیاطی، آشپزی و دیگر فعالیت‌ها، از برنامه‌های رادیو نیز به‌طور همزمان استفاده کرد؛

توجه به خرده‌فرهنگ‌ها و احیای زبان، آداب، رسوم و فرهنگ در منطقه از ارکان اصلی یک رسانه محلی است و بالطبع نخستین انتظار، بازنمایی فرهنگ و زبان بومی و محلی است و برای ارتقای جایگاه رادیو ما باید راهبرد "حفظ مخاطب فعلی و جذب مخاطب جدید" و "راهبرد به‌روزرکردن مخاطبان" را داشته باشیم.

من همگام با ظهور رسانه‌های مدرن، باید در زمینه محتوای برنامه‌های رادیویی به سمت رسانه‌نگاری اجتماعی پیش رفت. می‌توان چندین پیشنهاد دیگر نیز در این زمینه برای رادیوهای محلی و استانی مطرح کرد؛ از جمله این موارد می‌توان به تغییر برنامه‌های مراکز استان‌ها بر اساس نیازها و توانمندی‌های هر استان، توجه ویژه در برنامه‌های تولیدی به آداب و رسوم، فرهنگ، زبان، موسیقی، جاذبه‌ها و دیدنی‌های منطقه و پتانسیل‌های استانی، بازتعریف مجدد در مخاطبان شبکه‌ها، هدفمندی در چینش برنامه‌های شبکه، انعطاف در محتوا و ساختار برنامه‌ها، توجه ویژه به مهندسی پیام، بازنگری در نیروی انسانی شبکه‌ها، فراهم کردن زمینه همگرایی مردم استان با مردم مناطق دیگر، زمینه‌سازی برای مشارکت و تعامل هر چه بیشتر مخاطبان در فرایند گردآوری اطلاعات و برنامه‌سازی و مواردی از این قبیل اشاره کرد.

در پایان لازم است به این نکته اشاره کنم که تلاش همکارانمان در معاونت صدای جمهوری اسلامی ایران قابل تقدیر است و مطالعات من نشان می‌دهد که مجله رادیو دارای انسجام بوده، محوریت اکثر مقالات آن بر پایه پژوهش و تحقیق است. همینطور، در این نشریه از مقالاتی استفاده می‌شود که دارای منابع خوب و به‌روز هستند و این را می‌توان یکی از نقاط قوت مجله محسوب کرد.

اما چند پیشنهاد نیز دارم: بهتر است در ابتدای نشریه شرایط ارائه و چاپ مقاله قید شود و در صفحات پایانی نشریه تاریخ، محل و موضوعات همایش‌های داخلی و بین‌المللی ذکر شود تا محققان و برنامه‌سازان رادیویی بتوانند با ارائه مقاله در این همایش‌ها حضور یابند. همچنین بهتر است هر شماره مجله حاوی یک موضوع ویژه و تخصصی باشد و تمامی مقالات و پژوهش‌ها نیز پیرامون آن موضوع خاص ارائه و منتشر شود.

برای تمامی همکارانم در رسانه ملی آرزوی سلامتی و توفیق دارم.

سال"، برنامه‌های چالشی میزگردی و ویژه‌برنامه‌های خاص مثل روز قدس، دهه مبارک فجر، انتخابات و سفرهای ریاست جمهوری است. همچنین برنامه‌های اقتصادی با رویکرد توجه به اقتصاد استان و مردم زنجان ساخته می‌شود.

برنامه‌های معارفی شامل برنامه‌های اوقات شرعی از جمله برنامه‌های سحری، **شریعت‌یولی، آوای وصل** و برخی برنامه‌های دیگر از قبیل **اسرار نماز، مائده، در انتظار نور** و برنامه‌های مرتبط با مناسبت‌های مذهبی است. برنامه‌های دفاع مقدس نیز شامل برنامه‌های روتین دفاع مقدس و برنامه‌های بسیج مثل برنامه‌های: **یک آسمان ستاره، مدرسه عشق** و بخشی از نمایش‌های رادیویی است. برنامه‌های فرهنگی با موضوع آداب و رسوم و آیین‌های محلی، از قبیل برنامه‌های **اثلره سلام** و البته برنامه‌های هنری و ادبی مثل **ادبستان، نگارخانه، هفت اقلیم، عاشیق‌لاردان بیر ناقل** و... می‌باشد. برنامه‌های اجتماعی بیشترین سهم آنتن را به خود اختصاص می‌دهند شامل برنامه‌های صبحگاهی، برنامه‌های طنز، برنامه‌های خانواده، عصرگاهی **آخساملار** و حتی برنامه‌های روستا که به مسائل اجتماعی و معیشتی روستائیان می‌پردازند.

توجه به خرده‌فرهنگ‌ها و احیای زبان، آداب، رسوم و فرهنگ در منطقه از ارکان اصلی یک رسانه محلی است و بالطبع نخستین انتظار، بازنمایی فرهنگ و زبان بومی و محلی است و برای ارتقای جایگاه رادیو ما باید راهبرد "حفظ مخاطب فعلی و جذب مخاطب جدید" و "راهبرد به‌روز کردن مخاطبان" را داشته باشیم.

یکی از چالش‌های رادیو محلی، رقابت آن با رادیو ملی و با رادیوهای فارسی‌زبان بیگانه است که با بهره‌بردن از موسیقی بدون هیچ محدودیت و ملاحظه خاص در صدد جذب مخاطبان هستند. با این حال در رسانه‌های داخلی با وجود رعایت تمامی اصول باز هم شاهد جذب شنوندگان و افزایش رضایتمندی آنان هستیم. به عقیده

برای آن برنامه بسازند. اینترنت، رادیو را از ساختار خطی خارج کرده و هر شنونده‌ای می‌تواند خودش مدیریت ایستگاه رادیویی مورد علاقه‌اش را در دست گیرد. در واقع در دنیای امروز، رادیو حالت تعاملی پیدا کرده و خود مخاطبان نیز می‌توانند در تهیه و ساخت برنامه‌ها مشارکت داشته باشند.

در استان زنجان غیر از رادیو زنجان، رادیوهای **قرآن، فرهنگ، پیام، معارف، ورزش، ایران و جوان** قابل دریافت هستند. هر اندازه بُرد فرستنده‌های مراکز رادیویی بالا باشد، استفاده از رادیوهای بیشتری نیز امکان‌پذیر می‌شود و از آنجایی که رادیوهای مراکز استان‌ها بیشتر به زبان، گویش، آداب و رسوم مناطق مختلف به صورت ویژه می‌پردازند، طبیعی است که اگر امکان دسترسی به این امواج بیشتر باشد، امکان دریافت اطلاعات در این زمینه‌ها نیز بیشتر می‌شود. در مورد مرکز زنجان من به‌صورت خاص به رادیو زنجان اشاره می‌کنم. این رادیو همه روزه برنامه‌های خود را از ساعت ۷ صبح با برنامه **سلام زنجان** شروع و در ساعت ۲۱ با پخش بخش خبری **رادیو ایران** به کار خود پایان می‌دهد. گفتنی است که تقریباً ۷۰ درصد برنامه‌های مرکز زنجان به زبان ترکی است. با وجود اینکه زبان **رادیو زنجان**، زبان معیار مردم استان است، لهجه‌های محلی نیز (لهجه طارمی، ابهری، قیداری و...) در بخش‌های گزارشی و تلفنی مدنظر قرار می‌گیرد. به لحاظ محتوایی برنامه‌های رادیو زنجان شامل برنامه‌های سیاسی مرتبط با "عنوان